

KLASTOJIMAS IR PIRATAVIMAS EUROPOS SAJUNGOJE. 2017 M. PADĖTIES VERTINIMO ATASKAITA

SANTRAUKA

Bendra EUIPO ir Europolo ataskaita

2017 m. birželis

KLASTOJIMAS
IR PIRATAVIMAS
EUROPOS SĄJUNGOJE.
2017 M. PADĖTIES VERTINIMO ATASKAITA
SANTRAUKA

Turinys

ĮŽANGA	4
SANTRAUKA	6

IŽANGA

Klastojimas ir piratavimas Europos Sąjungoje. 2017 m. padėties vertinimo ataskaita

Šioje EUIPO ir Europolo parengtoje padėties vertinimo ataskaitoje dar kartą atkreipiamas dėmesys į tai, kaip svarbu Europos Sąjungoje kovoti su tarptautiniais nusikaltėliais, kurie yra tarp tų, kurie labiausiai pelnosi iš intelektinės nuosavybės teisių (toliau – INT) pažeidimų.

Rengiant šią ataskaitą buvo remiamasi ankstesne 2015 m. taip pat bendrai parengta ataskaita, stebint klastojimo ir piratavimo raidą, atnaujinant pagrindines išvadas ir pateikiant naujų įžvalgų dėl tam tikrų naujų tendencijų.

Europos Sąjungai žalą darantys nusikaltimai intelektinės nuosavybės srityje ir toliau kelia susirūpinimą. Šios srities nusikalstama veikla gali pakenkti ne tik ES piliečių sveikatai ir saugumui, bet ir aplinkai. Tokia veikla taip pat kenkia teisėtai ekonominei veiklai, nes dėl jos nukentėjusios įmonės gauna mažiau pajamų, perduoda mažiau prekių ar paslaugų ir yra priverstos mažinti darbo vietas.

Šiame tyrime patvirtinama, kad INT pažeidimai yra svarbus organizuotų nusikalstamų grupių pajamų šaltinis. Šios grupės dažnai daro ir kitus nusikaltimus, pvz., prekiauja narkotikais, sukčiauja akcizų srityje, vykdo prekybą žmonėmis arba užsiima pinigų plovimu. Veikdamos jos vis dažniau pasitelkia korupciją ir dokumentų klastojimą.

Kaip akcentuojama *SOCTA 2017* vertinime, pagrindiniais suklastotų prekių platinimo kanalais vis dažniau tampa internetinės prekyvietės, kuriose nusikaltėliai bando kopijuoti didelio pasisekimo sulaukusią teisėtai veikiančių įmonių įdiegtus verslo modelius.

Tačiau kyla ir naujų grėsmių, ir tarp potencialių problemų šioje ataskaitoje nagrinėjamas dažnesnis geležinkelio transporto tarp Kinijos ir ES naudojimas, ir tai, kaip šia galimybe gali pasinaudoti INT pažeidėjai.

Skaitmeniniame pasaulyje internetinė saugomo turinio sklaida įvardijama kaip ypatingo dėmesio reikalaujantis klausimas, o neteisėtas televizijos programų platinimas ir skaitmeninis piratavimas teisėsaugos institucijoms kelia papildomų problemų.

Šioje ataskaitoje tęsiama veikla, kurios kartu su pagrindiniais partneriais ėmėsi abi ES agentūros, kad susidarytų aiškesnį vaizdą apie klastojimo ir piratavimo problemos mastą.

Ja prisidedama prie EUIPO duomenų bazių plėtojimo siekiant palengvinti teisėsaugos institucijų pastangas, taip pat EUIPO ir Europolo bendradarbiavimą neseniai sukurtoje Intelektinės nuosavybės nusikaltimų tyrimo koordinavimo koalicijoje (angl. IPC3). Šis centras, sukurtas siekiant aktyviau rinkti informaciją ir stebėti internete ir susijusiose srityse daromų nusikaltimų intelektinei nuosavybei tendencijas, jau duoda naudingų rezultatų. Jo veikla padėjo Europolui uždaryti svetaines, naudojamas prekybai suklastotomis prekėmis vykdyti, imtis veiksmų dėl piratinių televizijos dekoderių ir nutraukti neteisėtas operacijas, kuriose naudojama skaitmeninė bitkoinų valiuta.

Šioje ataskaitoje patvirtinama, kad klastojimo ir piratavimo problema ES tebėra aktuali, o organizuotos nusikalstamos grupės dažnai „tampo virvelės“ ir gauna finansinę naudą.

Joje parodoma, kad itin svarbu yra tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą bei švietimą tarp suinteresuotųjų šalių ir tarpininkų, siekiant užtikrinti, kad kova su tokiu nusikalstamumu bei jo padariniais taptų vis darbesne ir gerai informuota.

Rob WAINWRIGHT
Europolo vykdomasis direktorius

António CAMPINOS
EUIPO vykdomasis direktorius

SANTRAUKA

Klastojimas ir piratavimas Europos Sąjungoje. 2017 m. padėties vertinimo ataskaita

Šia ataskaita, kurią partnerystės pagrindais parengė Europolas ir EUIPO, siekiama politikos formuotojams, specialistams, įmonėms ir plačiajai visuomenei pateikti naują informaciją apie esamą klastojimo ir piratavimo padėtį Europos Sąjungoje (ES).

Joje nagrinėjama intelektinės nuosavybės teisės (INT) ir jų vertė, pagrindiniai produktų sektoriai, žinomi prekybos maršrutai ir suklastotų produktų kilmės šalys. Ataskaitoje taip pat aprašoma ir nagrinėjama piratavimo ir kitų internetinių pažeidimų grėsmė, ir parodoma, kad INT ir jų apsauga yra kertiniai ES ekonomikos ir visuomenės pamatai.

Ataskaitoje analizuojama, kaip organizuotos nusikalstamos grupės (toliau – ONG) dalyvauja darant INT nusikaltimus, ir pateikiami įvairūs atvejo tyrimai, iš kurių matyti tokių grupių veiklos keliami pavojai. Joje taip pat nagrinėjamos problemos, su kuriomis susiduriama kovojant su INT nusikaltimais, ir pateikiama įvairių šiuo metu vykdomų kovos su šiais nusikaltimais iniciatyvų apžvalga.

Išdėstomos ir nagrinėjamos įvairios ateities įžvalgos, nurodant kai kurias naujas INT apsaugos srityje kylančias grėsmes.

Vertė ir stabilumas, kurį visuomenėje užtikrina intensyviai INT besinaudojančios įmonės, matyti išvadoje, kurioje teigiama, kad tokios įmonės išliko ypač atsparios per pasaulinę ekonomikos krizę ir iš karto jai pasibaigus, kai daugumos kitų sektorių įmonėms sunkiai sekėsi atsigaivinti. 2011–2013 m. laikotarpiu INT intensyviai besinaudojančios įmonės prisidėjo prie 86 proc. importo ir 93 proc. ES išorės prekybos eksporto, ir 42 proc. prie BVP¹.

INT nusikaltimai, kurių apskaičiuotoji pasaulinė metinė vertė siekia 461 mlrd. JAV dolerių², dabar yra susiję beveik su visų rūšių produktais ir geografinėmis sritimis. Toks nusikalstamumas sukelia įvairų paslėptą netiesioginį poveikį piliečiams, įmonėms ir vyriausybėms, ir riboja teisėtų intensyviai INT naudojančių įmonių galimybę reinvestuoti į mokslinius tyrimus, plėtrą ir užimtumą, o tai galiausiai kelia grėsmę augimui ateityje.

Kai kurių valstybių narių (VN) areštuotų tam tikrų rūšių suklastotų produktų dalies vertė yra mažesnė, palyginti su šių produktų dalimi, kuri gali būti numanoma atsižvelgiant į bendrą teisėtai importuotų prekių vertę. Tai rodo, kad tam tikruose regionuose valdžios institucijos, kurios prie išorės sienų kovoja su INT nusikaltimais, gali pasinaudoti atitinkamos produkto grupės rizikos vertinimais, kad veiksmingiau kovotų su neteisėtu importu. Muitinių darbas prie išorės sienų sulaikant prekes, kuriomis pažeidžiamos INT, išlieka labai svarbus, net jeigu muitinės gali sulaikyti tik santykinai nedidelę dalį bendro metinio klastočių importo į ES.

Kinija išlieka pagrindine suklastotų prekių kilmės šalimi, o Honkongas veikia kaip Kinijoje pagamintų prekių tranzito punktas, tačiau ir kitos šalys turi specifinių prekybos ypatybių. Pavyzdžiui, nustatyti Turkijos ryšiai su Bulgarija ir Belgija prekiaujant suklastotomis etiketėmis, kortelėmis ir lipdukais, o tai palengvina vidaus gamybą.

¹ Europos patentų tarnyba ir Europos Sąjungos intelektinės nuosavybės tarnyba, *Intellectual property rights intensive industries and economic performance in the European Union* (liet. „Intensyviai intelektinės nuosavybės teisėmis besinaudojančios įmonės ir ekonominės veiklos rezultatai Europos Sąjungoje“), 2016, p. 6. Skelbiama adresu https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IPContributionStudy/performance_in_the_European_Union/performance_in_the_European_Union_full.pdf.

² EBPO / EUIPO (2016), *Trade in counterfeit and pirated goods mapping the economic impact* (liet. „Prekyba suklastotomis ir piratinėmis prekėmis. Poveikio ekonomikai žemėlapis“), 2016, p. 11. Skelbiama adresu <http://www.oecd.org/gov/risk/trade-in-counterfeit-and-pirated-goods-9789264252653-en.htm>.

Laisvosios prekybos zonos (LPZ) toliau yra siejamos su įvairiais INT nusikaltimais, o tam tikrose geografinėse vietovėse vis dar būtini suderinti vykdymo užtikrinimo standartai.

ES veikiantys nusikaltėliai iš esmės kliaujasi už ES ribų įsikūrusiais gamintojais ir paskui organizuoja suklastotų prekių importą, gabenimą, sandėliavimą ir platinimą ES. Tačiau šioje ataskaitoje atskleidžiama, kad kai kurie nusikaltėliai aktyviai užsiima ir gamybos veikla Europos Sąjungoje. Tokią vidaus klastočių gamybą palengvina suklastotų etikečių ir pakuočių, kurios importuojamos ne iš ES šalių, naudojimas, ir tokią veiklą dažnai koordinuoja ONG; yra požymių, kad toks nusikalstamumas didėja.

Suklastotos prekės vis dažniau platinamos internetinėse prekyvietėse. Internetu parduodami produktai paprastai platinami per pašto ir skubių siuntų tarnybas, dažnai tiesiogiai klientams siunčiant nedidelius siuntinius, be to, pastebėta, kad vis didesnį vaidmenį INT nusikalstamumo srityje atlieka technologijos.

Su INT nusikaltimais susijusios ONG dažnai užsiima kelių rūšių nusikalstama veikla ir daro kitus nusikaltimus, pvz., prekiauja narkotikais, sukčiauja akcizų srityje, vykdo prekybą žmonėmis ir užsiima pinigų plovimu. Dokumentų klastojimas ir korupcija išlieka pagrindiniais veiksniais, palengvinančiais nusikalstamą veiklą šioje srityje.

Skaitmeniniame pasaulyje internetinė saugomo turinio sklaida įvardijama kaip ypatingo dėmesio reikalaujantis klausimas. Neteisėtos televizijos transliacijos teisėsaugos institucijoms toliau kelia problemų, be to, dažnėja sukčiavimo atvejų, kurie yra glaudžiai susiję su skaitmeninio piratavimo veikla.

Šioje ataskaitoje akcentuojama ir nurodoma, kaip tie, kurie kovoja su INT nusikaltimais priešakinėse linijose, vis dar susiduria su įvairiais apribojimais ir problemomis, pvz., poreikiu koordinuoti tarpvalstybinius tyrimus ir perprasti naujas technologijas, kuriomis nusikaltėliai naudojami siekdami paslėpti savo buvimo vietą ir veiklą.

Mažos baudos neatgraso nusikaltėlių nuo INT nusikaltimų, be to, tai, kad nusikaltėlis greičiausiai bus nubaustas ypač maža bauda, ne itin skatina kai kurių valstybių narių valdžios institucijas tokias bylas tirti prioritetine tvarka.

Pasaulyje teisėsaugos srityje daugiausia dėmesio skiriama terorizmui, kibernetiniams nusikaltimams, neteisėtam migrantų gabenimui, prekybai narkotikais ir kitoms nusikalstamos veiklos sritims, o INT nusikaltimams skiriama mažiau dėmesio. Tačiau ši nauja informacija atskleidžia, kad INT nusikaltimai vis dar yra viena pelningiausių nusikalstamų veikų ir išlieka glaudžiai susijusi su kita nusikalstama veikla.

INT nusikaltimų srityje kyla naujų grėsmių, todėl šioje ataskaitoje aptariami nerimą keliantys klausimai, susiję su vis dažnesniu geležinkelio transporto, kaip krovinių gabenimo iš Kinijos į ES priemonės, naudojimu ir tai, kaip INT pažeidėjai gali tuo nevaržomai naudotis. Manoma, kad prekybos ir transporto sistemų skaitmeninimas atvers naujų galimybių nusikaltėliams.

Visais INT nusikaltimų užkardymo atžvilgiais nustatyta, kad, būtina tęsti ir stiprinti bendradarbiavimą ir švietimą tarp suinteresuotųjų šalių ir tarpininkusiekiant užtikrinti, kad kova su tokiu nusikalstamumu bei jo padariniais taptų vis darnesne ir gerai informuota.

Galiosiausiai INT nusikaltimai ir juos darantys nusikaltėliai nuolat keičiasi, o daugelis šioje ataskaitoje išsamiai aptartų grėsmių ir situacijų kinta kasdien. Apibendrinant galima pasakyti, kad visose INT nusikaltimų srityse būtų neprotinga bet koku lygmeniu pasitenkinti esama padėtimi ir su ja susitaikyti.

KLASTOJIMAS
IR PIRATAVIMAS
EUROPOS SAJUNGOJE.
2017 M. PADĖTIES VERTINIMO ATASKAITA